

Slovenski dom

Stev. 199.

V Ljubljani, petek 2. septembra 1938.

Leto III

Dr. Korošec - predsednik Glavne zadružne zveze „Zadružništvo je element duhovnega in tvornega blagostanja“

Belgrad, 2. sept. Včeraj je bil v Belgradu ustanovni občni zbor Glavne zadružne zveze, kakor so to določala pravila novega zadružnega zakona, ki je bil izdan lani. Sprva sta se grupirali dve skupini zadružnih zvez. Prva, v kateri so bile zadruge članice prejšnje Glavne zadružne zveze, v drugi pa so se zbrale tiste zadruge, ki do lani še niso bile včlanjene v Glavno zadružno zvezo. Takoj po teh prvih občnih zbora pa so se pojavili glasovi, naj se v zadružništvo uvede eloga in zadruge enotno izvolijo eno samo vrhovno upravo. Po večmesečnih pogajanjih se je to posrečilo. Sporazum je bil sklenjen na tej osnovi, da pride v glavni odbor Glavne zadružne zveze 22 članov stare zveze in 11 članov Zveze zadrug za kmetijski kredit, a v nadzorstveni odbor od prve skupine 6, od druge pa 3 člani. Po tem sporazumu je bilo tudi določeno, da bo za predsednika izvoljen notranji minister dr. Anton Korošec, a za prvega podpredsednika minister brez listnice Voja Djordjevič. Tako je včeraj v popolni sloji potekel občni zbor. Vodil ga je notranji minister dr. Anton Korošec, ki je imel pri tem tale govor:

»Dragi zadružniki! Pred vsem delom, ki ga moramo danes opraviti, vas vse, ki ste tukaj zbrani, priporočam, po vas pa tudi vse zveze in v njih včlanjene zadružnike. Vesel sem, da vidim tu zbrane predstavnike vsega našega zadružništva, ki imajo vsi eno misel: vložiti vse svoje sile za napredek zadružništva, ki je podlaga vsega gospodarskega, kulturnega in socialnega napredka naših najširših ljudskih slojev. Od 14. junija 1919, ko je bila ustanovljena dosedanja Glavna zadružna zveza, pa do danes, je zadružništvo vestno izvrševalo svoje veliko poslanstvo, ter se je lepo razvijalo kljub vsem težavam, ki so prišle na pot. To zadružništvo je naraslo številčno. Tedaj je bilo 11 zvez, danes jih imamo okoli 35;

od 4000 zadrug, ki jih je tedaj imela Glavna zadružna zveza, jih je danes 15.000. Število zadružnikov je danes že prekorajlo en milijon. S ponosom gledamo na to veliko zadružniško vojsko, ki ima na svojih zastavah mavrične barve zapisano: Ljubezen, mir in sloga za dobrobit naroda.

Zadružništvo je močna in krepka organizacija ne samo po svoji številni sili, ampak še bolj po moči svojih idej. Prepričani smo, da je zadružništvo element duhovnega in materialnega blagostanja, motor, ki žene končno tudi naše vasi v prizadevanju za blagostanje in kulturni napredek. Pri nas nimamo niti ene kulturne, niti gospodarske organizacije, ki bi bila tako velika in tako močna, kot je zadružništvo. Zato je ta organizacija činitelj, s katerim morajo računati vsi, ki žele dobro narodu in državi. Kot skoraj 20 letni zadružni delavec v Jugoslaviji morem s ponosom pokazati na duha pomirljivosti in strpnosti ter složenega sodelovanja, ki je vladalo v teh zadružnih vrstah. Zadružna ideja je bila vez, ki je vezala ljudi raznih političnih in svetovnih nazorov in ta zveza se je kazala v medsebojnem spoštovanju in medsebojnem vzajemnem delu. Uspehi našega zadružništva v teh skoraj 20 letih niso majhni. To kaže že omenjeno število zadrug in zadružnikov, to dokazujejo naši številni zadružni domovi, zadružni tečaji, manifestacije, promet in sodelovanje zadružništva na vseh področjih narodnega gospodarstva. Ne mine tedna, da se ne bi imeli prilike prepričati o žilavi delavnosti našega zadružništva. V tujemstvu uživa naše zadružništvo lepo ime. Tuji zadružniki nas obiskujejo ter iščejo zveze z nami in nas vabijo na svoje zadružne manifestacije. V mednarodnem zadružnem svetu mi nismo neopažen činitelj.

Tako je bilo dozdaj. Če Bog da, bo v bodoče še boljše. To je moje trdno prepričanje. To pre-

pričanje ni brez podlage. Mi smo se danes vsi zbrali tu in bomo še bolj slojni, še močnejši in bo v nas še več poleta. Glavna zadružna zveza bo sprejela v svoje članstvo vsako novo zvezo, v kateri je bilo na dan, ko je bil uveljavljen zakon o gospodarskih združenjih, včlanjenih 50 zadrug in ki je te zadruge resnično nadzorovala. Zadružna ideja je tako velika in tako močna, da mora vse drugo odpasti, kadar gre za vprašanje uresničenja te ideje. Pred nami so velike naloge. Pred nami je široko polje dela. Ne oziraje se na nevažne vsakdanjosti, bomo šli vsi složno na delo, ki bo rodilo velike koristi za ves naš narod in za vso našo državo. V trdnem prepričanju, da je zadružništvo zadnja podlaga našega splošnega narodnega blagostanja, da je izvor moči in sile naše države, vas pozivam k vztrajnemu delu v zadružništvu. Pred očmi nam je vsem upoštevana in zadovoljna Jugoslavija. S slogo, ljubeznijo in neumornim delom ustvarimo potom zadružništva pogoje, da Jugoslavija tudi bo takšna.

Njegov govor so vsi delegatje navdušeno pozdravljali. Končno je dr. Korošec prebral še vdanostne brzojavke kralju, knezu namestniku, ostalima dvema kr. namestnikom, dr. Stojadinoviču in ostalim ministrom.

Pri volitvah častnega predsedništva je bil soglasno izvoljen za predsednika notranji minister dr. Anton Korošec, za podpredsednika pa minister inž. Djordjevič.

Pri volitvah upravnega odbora pa je bil izvoljen za predsednika dr. Korošec, za I. podpredsednika minister Djordjevič, za II. podpredsednika Miloš Stibler, za III. podpredsednika Stepan Poštič in za IV. podpredsednika dr. Anton Novakovič. Ko je bilo zborovanje zaključeno, so vsi navzoči zadružniki navdušeno pozdravljali ministra dr. Antona Korošca.

Vesti 2. septembra

V preteklem mesecu so našli v Palestini kot žrtve raznih terorističnih dejanj 185 Arabcev, 31 Judov, 15 Angležev in dva angleška policaja. Poleg tega je bilo ranjenih tudi več tujcev. V istem času pa je bilo več ali manj ranjenih 131 Arabcev, 119 Judov, 25 angleških vojakov in štirje angleški policaji.

Velike mednarodne teniške tekme bodo še letos v Benetkah. K udeležbi se je prijavilo 20 držav, med njimi tudi Združene države in Jugoslavija.

Rdeča španska vlada je ukazala varnostnim organom vdreti v norveško poslanstvo, ki je bilo uradno priznано kot zatočišče pred sovražnimi napadi. Rdeči policaji so prišli 92 oseb in jih poslali v ječo Ceke. Sele na protest norveške vlade se je rdeča vlada opravičila in večji del teh prijetih oseb izpustila.

Ameriški letalec Lindbergh je s svojo ženo včeraj jutraj odletel iz Romunije v Prago.

200 madžarskih delavcev je pod vodstvom poslanca Martona odpotovalo v Italijo, kjer si bodo ogledali razne italijanske industrijske naprave. Delavci bodo ostali v Italiji dober teden.

V Tokiu so povodnji porušile 731 hiš, a voda je vdrla v več kot 8500 hiš. Okrog 12.000 ljudi je ostalo brez strehe. Prav tako je v Jokohami voda podrla 400 hiš. Škodo cenijo na 5 milijonov jenov. Do sedaj so našli 67 smrtnih žrtev.

Vse Jude, ki so prišli v Italijo po 1. januarju 1919, je sklenila izgnati italijanska vlada. Točno število teh izgnancev še ni znano, mislijo pa, da jih je okrog 10.000. To bi pomenilo, da bo morala oditi iz Italije četrtina vsega judovskega prebivalstva v Italiji.

Egiptska vlada je poslala k palestinski meji svoje čete, ker so Arabci napadli in zažgali obmejno postajo Khanyunis. To je prvi primer, da je egiptska vlada poslala svoje čete na mejo, da tam vzdržujejo mir.

Silovit vihar je divjal včeraj na vzhodni strani reke St. Lawrence in povzročil ogromno škodo. 12 ljudi je pri tem našlo smrt. V bližini mesta Quebec pa je vihar podrl štiri hiše velikih trgovskih družb. Pri tem so našli štirje uslužbenci smrti, 12 pa je bilo ranjenih.

Italijanska vlada je sprejela ukrep, da bo v času delne ali pa splošne mobilizacije vpeljala vojaško upravo v vseh ustanovah, ki so v kakršnikoli zvezi s potrebami državne obrambe.

100 fašističnih častnikov bo odpotovalo na nacionalno socialistični kongres v Nürnberg. Po kongresu pa bodo fašisti obiskovali razne organizacije hitlerjevske mladine.

Velike vaje za obrambo proti zračnim napadom prirejajo v Berlinu. Vaje bodo trajale dva dni ter se bo prebivalstvo moralo strogo držati vseh predpisov.

Od 40 letal, ki se udeležujejo letalskih tekem Male antante, jih je včeraj 36 prišlo v Bukarešto. Doslej sta izpadli iz tekmovanja dve romunski, eno češko in eno jugoslovansko letalo.

Protestne manifestacije proti Daladierovim spremembam zakona o 40 urnem delovnem tednu prireja pariško delavstvo. Prvo tako zborovanje bo danes zvečer v zimskem dirkališču v Parizu.

Zimskih olimpijskih iger leta 1940 ne bosta priredili niti Finska, niti Norveška, pač pa najbrž Švica. Kakor znano, se je Finska odpovedala organizaciji zimskih iger zaradi tega, ker nima primernih zimskih terenov.

Velikost družin bo pri plačah državnih uradnikov upoštevala italijanska vlada. Neženjeni državni uradniki, ki so stari več kot 30 let, ne bodo mogli več napredovati.

Vsa Nizozemska z izrednim navdušenjem proslavlja 40-letni vladarski jubilej kraljice Viljamine. Ob teh slovesnostih uprizarjajo razne zgodovinske dogodke, ki so za Nizozemsko pomembni.

Dvanajstredni poučni gostilničarski izlet, ki ga priredi z odhodom iz Ljubljane Državna gostilničarska zveza po Švici in Nemčiji, je preložen na 17. september. V avtobusu je še nekaj mest prostih. Pojavnika daje Zveza gostilničarskih združenj v Ljubljani.

O zaščiti civilnega prebivalstva v času vojne so razpravljali udeleženci mednarodnega kongresa za mednarodno pravo. Predloženi načrt je kritiziral italijanski delegat in dejal, da je pomanjkljiv. Ker se je njegovemu mnenju pridružila večina delegatov, so začeli izdelovati nov načrt.

Ze tri dni na zelo slovesen način proslavljajo v Tirani 10 letnico vladanja kralja Zoguja I. Slovesnosti, ki potekajo večinoma na prostem in se jih udeležuje vse ljudstvo, so prisostvovali kralji, kraljica, kraljeve sestre in vlada. Danes se nadaljuje te slovesnosti v Draču.

Poljski zunanji minister Beck je včeraj sprejel nemškega veleposlanika von Moltkeja. O čem sta se razgovarjala, ni bilo javnosti izdano nobeno poročilo.

V Buenos Airesu je bila podpisana nova polsko-argentinška trgovinska pogodba. S to pogodbo je Poljska dobila izredne ugodnosti.

Večino mehiškega petroleja bo menda odkupila Nemčija. Poročajo, da bo Nemčija blago plačala z denarjem in ne s stroji, kakor se je prvotno mislilo.

Davek na nasledstvo je vpeljala egiptska vlada. Po tem zakonu bodo morali dedščinski davek plačevati tudi vsi tujci, ki živijo v Egiptu.

Egiptski kralj Faruk bo prihodnje dni odpotoval na večredno inšpekcijsko potovanje v Libijsko puščavo. Kralj bo pregledoval vojaške čete in razne vojaške naprave. Prihodnje leto pa bo pregledal gornji Egipt.

O sklicanju nemškega državnega zbora tik po kongresu nacionalno socialistične stranke v Nürnbergu so poročali nekateri časopisi. Nemška vlada pa je te vesti zanikala in dejala, da za enkrat za sklicanje zbora ni potrebe.

V Budimpešti je priletela z letalom indijski minister za narodno zdravje gospa Lakšmi Vidjaja Pandith. To je prva indijska ženska, ki se je kdaj povzpela na tako visoko mesto. Iz Budimpešte je Pandithova priletela v Prago in si ogledala mesto. Od tam je odšla v London.

Henlein pri Hitlerju

Pri posvetih je sodeloval tudi maršal Göring

Praga, 2. septembra. AA. (Reuter.) Vodja sudetsko-nemške stranke Henlein je včeraj odpotoval v Berchtesgaden. Lord Runciman je obiskal danes dopoldne predsednika češkoslovaške republike dr. Beneša.

Berlin, 2. septembra. AA. (Havas.) Predsednik sudetsko-nemške stranke je prispel v Berchtesgaden včeraj okoli 2 popoldne ter se je takoj sestel s Hitlerjem v Obersalzburgu. Sestanku sta prisostvovala tudi ministri Hess in Göring. O teh razgovorih ni bilo dozdaj izdano še nobeno poročilo.

London, 2. septembra. o. Politiki pravijo, da sedaj lord Runciman javno priznava, da se sudetski Nemci navezujejo na Nemčijo, ker je sudetski voditelj Konrad Henlein odšel v Berchtesgaden, kjer se je sestel s kanclerjem Hitlerjem. Prepričani pa so, da bo Hitler sam potrdil to zvezo, ko bo govoril na nürnberskem kongresu. Sestanku med Hitlerjem in Henleinom pripisujejo velik pomen. Velika Britanija je vznemirjena in težko pričakuje Runcimanovih uspehov kljub temu, da Runciman deluje neodvisno od angleške vlade. Vsa Anglija nestrpno pričakuje, kakšno stališče bo zavzela Henleinova stranka do novih, ali boljše rešeno do tretjih Beneševih predlogov. Gotovo je, da zavzeti stališče Henleinove stranke od Hitlerja. Zavržno upajo, da se bo Hitler izrazil za mir, kakor to Anglija želi. Če ne pride do končnega speha, pa pripisujejo vso odgovornost Hitlerju. Uradni krogi pravijo, da je prišlo do Henleinovega obiska pri Hitlerju na željo lorda Runcimana, ki je Henleina naprosil, naj izroči njegovo pismo Hitlerju. V tem pismu prosi lord Runciman Hitlerja, naj vpliva na Henleina v tej smeri, da se oodo nadaljevala prekinjena pogajanja. Tudi angleški veleposlanik Henderson se bo danes ali jutri sestel s Hitlerjem ter ga obvestil o sklepih angleške vlade.

Berlin, 2. sept. o. Ozračje, ki je bilo napeto in je grozila nevarnost, da vsak čas izbruhne evrovska vojna, je pojenjalo, ko so se pojavilo upanje, da je mogoče rešiti sedanjo krizo z novimi češkimi koncesijami, ki jih je zahteval lord Runciman. Časopisna gonja nemških časopisov proti češkoslovaški republiki je skoraj prenehala in vse pričakuje končnega izida razgovorov sudetskega voditelja Henleina z nemškim kanclerjem Hitlerjem. Pomirljivo pa so vplivali sledeči dogodki:

1. Češkoslovaški krogi v Berlinu so odkrili, da vsebuje novi načrt take ugodnosti, katerih Henlein ne more odkloniti.

2. Sudetski voditelji so odšli na posvet z nemškim kanclerjem Hitlerjem takoj, ko so zvedeli za nov načrt ali tako imenovani tretji načrt po lordu Runcimanu.

3. Nemški krogi verujejo, da je bila Anglija tista država, ki je nasvetovala češkoslovaški vladi, naj da nove koncesije ter pomaga ukiniti dosedanje neznosno stanje.

Vsi ti dogodki so ugodno vplivali na berlinsko borzo, čim so prišle vesti, da se bodo pogajanja nadaljevala in da je glavna kriza ponehala.

Politični krogi tujih držav pa pravijo, da spominja sestanek med Hitlerjem in Henleinom na sestanek Hitlerja in Schuschniggja v Obersalzbergu, ko so kmalu potem 13. marca korakale nemške čete v Avstrijo.

Hitler govori pomirljivo

Pariz, 2. sept. o. Desničarski časopis »Le Journal« je objavil razgovor francoskega časnika Alfonza de Chateaubrianda s kanclerjem Hitlerjem v Berchtesgaden. Pisec tega članka pravi, da mu je Hitler izjavil sledeče: Pojem nacionalnega socializma in nacionalizma ni združljiv

z vojno, temveč samo z mirom. Kajti le pravičen mir pomeni za rast nacionalistične misli plodna tla. Nadalje je Hitler dejal, da vidi največjo nevarnost za Evropo v tem, če se porušijo meje, ki branijo pot boljševizaciji Evrope. On misli, da bi komunizem, če bi zajel Nemčijo, porušil tudi vse druge države, v prvi vrsti pa Francijo, Belgijo in Nizozemsko. Rusko-azijski komunizem je v Nemčiji in tudi v vseh zapadnih državah premagan, vendar pa še njegova nevarnost ni odstranjena. Nadalje Hitler poudarja potrebo gospodarskega sodelovanja, od katerega si žele vse države dobrih uspehov. Končno je Hitler govoril še o odnosih med Nemčijo in Francijo in rekel, da imata Francija in Nemčija več vzrokov za medsebojno spoštovanje, kakor pa za mržnjo.

Tudi Bonnet posreduje

Pariz, 2. sept. o. Včeraj popoldne je sprejel zunanji minister Bonnet nemškega veleposlanika barona von Weltzeke, kateremu je izrazil željo francoske vlade za mirno rešitev češkoslovaško-sudetskega spora. Pri tem sestanku sta tudi razpravljala o položaju v Srednji Evropi. Bonnet se je tudi zahvalil veleposlaniku za veličasten sprejem francoskega letalskega generala Vuillemina v Berlinu. Popoldne pa je Bonnet sprejel češkega poslanika Stefana Osuskega. Razgovor se je nanašal na srednjeevropska vprašanja.

Kitažci pri Hankevu obkoljeni?

Sanghaj, 2. septembra. AA. (DNB) Po japonskih poročilih, se bitka, ki se pravkar vrši južno od Kijukijanga, obrača v korist Japoncev. Kitajski oddelki zahodno od hriba Lunga so obkoljeni z vseh strani in popolnoma odrezani od ostalih delov kitajske armade. Obkoljene kitajske čete štejejo okoli 200 tisoč mož. Nova kitajska ojačenja,

ki so prispela na fronto, niso mogla dalje zaradi silnega japonskega letalskega bombardiranja. Severnozahodno od Jujičanga se japonske čete približujejo Matavu na južnem bregu Jangceja. Na severnem bregu Jangceja pa prodirajo japonski oddelki po avtomobilski cesti proti Hankovu. Japonska mornarica bombardira v bližini Matava kitajske postojanke ob reki.

Drobne vesti

Praga, 1. sept. AA. Tajništvo misije lorda Runcimana poroča: Predsednik republike dr. Beneš je sprejel ob 10. dopoldne lorda Runcimana. Lord in lady Runcimanova bosta v družbi Petta in Gwatkina drevi na večerji pri glavnem ravnatelju Živnostenske banke v njegovi vili v Orliku na Vltavi, nato se bosta pa vrnila v Prago.

Praga, 1. sept. AA. ČTK: Polkovnik Lindbergh in njegova žena sta na poletu v Prago pristala v Olomucu, kjer bosta prenočila.

Dunaj, 2. septembra. AA. (Reuter) Po uradnem poročilu so na področju bivše Avstrije zaprte vse judovske šole. Prav tako poročajo, da je prepovedano judovskim otrokom obiskovati državne šole.

London, 2. septembra. AA. (DNB) Poročajo, da se je z merodajne strani v Angliji zvedelo, da bo Konrad Henlein obiskal Hitlerja na zahtevo lorda Runcimana, ki je zaprosil Henleina, naj Hitlerju izroči neko njegovo priporočilo.

Varšava, 2. septembra. AA. (Pat) Skladowski je sprejel danes senatorja Hassbacha, s katerim se je razgovarjal o nemških organizacijah na Poljskem.

Do tega časa bo po pravilih stranke opravljal dolžnost predsednika podpredsednik Tiso, ki ga bo zamenjal narodni poslanec Sivak.

Med prekucuhi največ Judov

Dublin, 2. sept. AA. Stefani: Duhovnik Denis Fahey je objavil knjigo pod naslovom »Gospodari Rusije«, ki predstavlja pravo obsodbo komunizma, podkrepileno z dokazi. Med drugim je v tej knjigi poudarjen vpliv Judov na revolucijo in na sovjetsko vlado. Od 24 voditeljev prvega revolucionarnega gibanja jih je bilo 23 Judov. O plemenski pripadnosti samega Lenina ni gotovih podatkov, reče pa se lahko, da je s svojimi najbližjimi zmerom govoril po judovski. Med 224 revolucionarjev, ki so bili v spremstvu Lenina poslani 1. 1917 v Rusijo, je bilo 170 Judov. Danes je v osrednjem odboru ruske komunistične stranke 56 članov, ki so tudi po večini judje. V zadnjih dveh letih je bilo med 17 sovjetskimi veleposlaniki 14 Judov. In navsezadnje, uradna sovjetska delegacija pri svetu Zveze narodov ima 8 članov, od katerih je 7 Judov.

Hlinkov začasni namestnik bo poslanec Tiso

Bratislava, 2. septembra. AA. (ČTK.) Včeraj popoldne se je sestel v Bratislavi odbor slovaške ljudske stranke. Poleg tekočih vprašanj je odbor razpravljati tudi o splošnem položaju na Češkoslovaškem, a posebno še o poslanstvu lorda Runcimana. Na sestanku je bilo sklenjeno, da se bo razpravljalo o tem, kdo bo Hlinkov naslednik, na rednem kongresu stranke, ki bo septembra 1938.

Uredba o ustanovitvi Akademije znanosti in umetnosti

Na osnovi § 37 točka 5 finančnega zakona za 1938-39 predpisuje uredbo z zakonito močjo o ustanovitvi in ureditvi Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Cl. 1. V Ljubljani se ustanavlja kot javna ustanova Akademija znanosti in umetnosti. Akademija ima po javnem in zasebnem pravu značaj pravne osebe. V razmerju do državne uprave je avtonomno telo in je pod varstvom države.

Cl. 2. Naloga akademije je poglobljati znanost in podpirati razvoj umetnosti, izsledovati in podpirati raziskovanja na tem polju in objavljati znanstvena dela.

Cl. 5. Za dosego svoje naloge dobiva Akademija materialna sredstva iz lastne imovine, od prodaje svojih izdaj, iz prostovoljnih zasebnih in javnih podpor, zapuščin in daril. Država ji daje letno pomoč v meji državnega proračuna. Imovina Akademije se porablja samo za izpolnjevanje nalog akademije, za vsako odtujitev imovine je potrebna potrditev zakonodajnega potoma.

Cl. 6. Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani ima štiri razrede: a) filozofsko-filološko-zgodovinskega, b) pravnega, c) matematično-naravoslovnega, d) umetniškega.

Cl. 8. Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani ima redne, dopisne in častne člane. Rednih članov more biti 30, dopisnih 60, število častnih članov ni omejeno. Redni člani morejo biti samo osebe, ki stalno živijo na sedežu Akademije, razen oseb izven sedeža Akademije, če morejo opravljati dolžnosti rednih članov v Akademiji. Ako se redni član preseli s sedeža Akademije in ne more več opravljati dolžnosti v Akademiji, ostane še nadalje redni član, ne more pa imeti funkcije v Akademiji.

Cl. 9. Član Akademije more postati samo tisti, ki si je pridobil izredne zasluge za znanost ali umetnost in je neoporečen. Redne in dopisne člane voli na pismeni predlog pristojnega razreda glavna skupščina Akademije, in sicer na temelju stroge ocene kandidatovih znanstvenih ali umetniških del, ki morajo dokazovati znanstveno ali umetniško samostojnost in temeljitost. Častne člane imenuje glavna skupščina Akademije, in sicer take domače ali inozemske osebe, ki imajo posebne zasluge za znanost ali umetnost ali za Akademijo. Častni člani imajo enake pravice kot redni člani, nimajo pa pravice do materialnih sredstev Akademije. Članstvo Akademije preneha s smrtjo, odpovedjo, ki se pismeno izroča predsedniku, ali z izključitvijo, ki jo mora skleniti tri četrtine članov, navzočih na glavni skupščini.

Cl. 11. Vsi člani, razen častnih, morejo prejemati pomoč za znanstvena raziskovanja. Vsi člani imajo pravico tiskati svoja znanstvena dela v izdajah Akademije. O pomoči in tiskanju znanstvenih del odloča predsedništvo na predlog pristojnega razreda. Redni člani imajo pravico svetovanja in glasovanja, ko se volijo redni, dopisni in častni člani in funkcionarji Akademije in to v svojem razredu in na glavni skupščini. Funkcionarji Akademije morejo biti samo redni člani.

Cl. 12. Na čelu Akademije stoji predsednik, ki se postavlja s kraljevim ukazom na predlog prosvetnega ministra izmed treh rednih članov, ki jih izberejo redni člani Akademije na glavni skupščini, in to za tri leta. Predsednik, glavni tajnik in načelniki razredov so predsedništvo Akademije.

Cl. 14. Predsednik predstavlja Akademijo v zunanji razmerji, sklicuje in vodi seje predsedništva in glavne skupščine, obenem s glavnim tajnikom podpisuje diplome, dopise in vse obvezne izjave in listine. Predsednik prejema iz proračuna Akademije letno nagrado, ki jo določa glavna skupščina.

Cl. 15. odst. II. Ako je predsednik zadržan, ga nadomestuje glavni tajnik. Ako je glavni tajnik zadržan, ga nadomestuje po letih najstarejši načelnik razreda. Glavni tajnik prejema iz proračuna Akademije letno nagrado, ki jo določa glavna skupščina. Glavni tajnik stoji na čelu pisarne.

Cl. 16. Predsedništvo je izvršni organ glavne skupščine in upravni organ Akademije; vsak izdelek iz blagajne Akademije mora imeti pristanek predsedništva.

Cl. 17. Predsedništvo more sklepati, če je pristojna navadna večina članov predsedništva. Predsednik ima glasovalno pravico in — po potrebi — pravico odločanja.

Cl. 19. Razredi volijo svoje načelnike in njihove namestnike iz rednih članov svojega razreda za leto dni, in sicer z večino prisotnih članov. Volitve načelnika vodi najstarejši član razreda.

Cl. 20. V izdajah Akademije se ne sme objaviti nobeno delo, dokler ni odobreno na seji pristojnega razreda in z ozirom na razpoložljiva sredstva sprejeto od predsedništva za tisk. O sprejemanju del nečlanov odloča pristojni razred na

predlog in po pismeni oceni enega od svojih rednih članov.

Cl. 23. Prvi redni člani za vsak razred se postavljajo s kraljevim ukazom na predlog prosvetnega ministra, diplomo pa jim izdaja Akademija.

Cl. 24. Poslovnik pravila o sodišču za sporna vprašanja med posameznimi razredi in člani in red za posamezne razrede, službeno pragmatiko

Žale na ljubljanskem polju že graje

Edinstvena mrtvašnica po načrtu univ. prof. arh. Plečnika

Ljubljana, 2. septembra.

Toliko je bilo kritik in zabavljanja že zaradi stare mrtvašnice pri Sv. Krištofu po časopisju in v javnosti, da je bilo že res treba nekaj ukreniti, da mesto poskrbi za dostojnejše izpostavljanje umrlih na mrtvaški oder. Po dolgotrajnih naporih se je mestni občini ljubljanski vendarle posreželo uresničiti novo zamisel mrtvaške veže ali kakor so to začeli nekateri imenovati »Vrt umrlih« ali »Vseh svetih«, najprimernejši naziv za novo mrtvašnico pa bo pač utegnulo biti ime »Zale«.

Po podatkih, ki smo jih dobili, je razvidno, da je gradbeno podjetje Matko Čurk začelo z deli za postavitev mrtvaške veže ali Zale po načrtu, ki ga je pripravil mestni občini prof. arh. Plečnik že 19. julija letos, včeraj pa si je skupina častnikov na povabilo mestnega tiskovnega referenta ogledala novo delo, da občinstvu sporoči veselo vest, da dobiva Ljubljana edinstveno, umetniško projektirano mrtvašnico. Ogleda nove gradnje se je udeležil med drugimi predsednik upravnega odbora Pogrebnege zavoda g. ravatelj Sušnik, podpredsednik g. Kozamurnik, vodja Pogrebnege zavoda g. Žilič in nadzorni inženir gospod Ivo Spinčič.

Zgodovina Žal

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani je bil ustanovljen leta 1914 tudi z namenom, da zgradi novo mrtvašnico. Prva velika konferenca za gradnjo mrtvaške veže je bila 27. maja 1925, 4. novembra pa so bili odobreni načrti za mrtvaško vežo. Temu so sledile razne konference in študijska potovanja. Mestni pogrebni zavod je predložil nato 31. marca leta 1927. razne skice mrtvaških vež na Dunaju, v Gradcu, Celovcu, Zagrebu in v Monakovem, a 22. aprila 1929 je občinski mestni svet sklenil nujnost gradnje mrtvaške veže. Vodstvo je 15. marca 1931 stavilo predlog, naj gre komisija še enkrat na ogled mrtvaških vež v Maribor, Gradec, Dunaj, Brno, Solunograd, Inomost in Monakovo. Nato pa je bila 20. junija 1931 velika konferenca s sklepom takojšnje gradnje mrtvaške veže in gradnje tramvajске proge k Sv. Križu. Občinski svet je 14. aprila 1932 odobril, da se mrtvaška veža zida in naj se zato najame 1 milijon 200.000 din posojila.

Mestni pogrebni zavod je javil 16. maja 1934, da so pripravile gotove in da je treba le še posojila. Sledila dve licitaciji, 7. novembra 1934 in 4. julija 1935, 19. avgusta pa dobi Stavbna družba gradnjo mrtvaške veže z obvezo, da prične z deli 1. septembra 1935. Toda 2. septembra je finančni odbor sklenil preklic oddanih del, ker manjka finančnih sredstev, a na dovoljenje iz Belgrade za najetje posojila bi bilo treba čakati najmanj pol leta. A že 7. septembra je javila finančna uprava mestne občine, da je posojilo pri OUZD izključeno. Šef finančne uprave MOL dr. Rant je javil dne 13. januarja 1936 negativen odgovor za posojilo pri Pokojninskem zavodu.

Toda navzlic vsemu je mestna občina delala za to, da misel uresniči. Naprosila je univ. prof. Jožeta Plečnika za načrt in ga tudi dobila, mestni pogrebni zavod pa je dobil pri SUZOR-ju dva milijona posojila. Gradnjo je nato zavržela samo še tožba z lastnikom zemljišča, ki pa je bila ugodno poravnana.

Danes se Vrt vseh svetih ali Zale gradijo in bo Ljubljana imela že eno leto novo mrtvašnico.

Ogled

Stavbišč za novo stavbo leži pred pokopališčem pri Sv. Križu desno od Hmeljnikov na stavbišču v osi bodoče glavne ceste svetokriškega okraja. Pročelje je obrnjeno na velik trg, kjer so določene še druge javne zgradbe, a samo zemljišče meri okoli 4 tisoč kvadrat. metrov. Pročelje glavnega posojila je dolgo 38 metrov, višina brez nastavka pa znaša 11 metrov. Vhodno stebrišče tvori 100 stebrov, in sicer 50 velikih stebrov pri tleh in 50 manjših stebrov nad njimi v atiki. Vhod je visok 9 m in 4,5 metra širok. Razmak med posameznimi stebri znaša dva metra. Zamišljeni sta dve poslopji. Levo poslopje bo obsegalo obdukcijsko

za uradnike in uslužbence in druge predpise o notranji ureditvi bo izdala Akademija sama v duhu te uredbe.

Cl. 25. Ako bi Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani nehala obstajati, se bo o njeni imovini odločilo z zakonom.

Cl. 26. Ta uredba stopi v veljavo in dobi obvezno moč z dnem objave v »Službenih novinah« (to je 31. avgusta 1938).

Prosvetni minister

dr. Dim. Magarašević l. r.

Predsednik ministrskega sveta in zunanji minister dr. M. M. Stojadinović l. r.

(Slede podpisi ostalih ministrov.)

dvorano, sobo za zdravnike in uradne osebe, shrambo za rastline, v kleti pa bo prostor za hladilnico trupel. V pritličju bodo toaletni prostori. Desno poslopje bo imelo upravno pisarno, dve sobi za duhovščino, stanovanje za hišnika, v kleti in podstrešju pa bodo skladišča za krste. Nova mrtvašnica bo ograjena z živo mejo in zasajena z okrasnimi rastlinami in drevmi, da bo videti res kakor Vrt umrlih. Posebnost nove mrtvašnice po edinstveni umetniški zamisli arh. Plečnika bodo kapelice ob podolžni strani ob poti proti Sv. Jakobu. Mrtvašnica bodo imeli vsak svojo kapelico, ki so obrnjene tako, da ne bodo imele razgleda proti drugi kapelici in bo torej vsaka kapelica res intimno urejena. K vsaki kapelici vodi posebna pot.

Stroški za novo mrtvašnico

Kakor smo navedli, je izdelal načrt za Zale univ. prof. J. Plečnik, lastnik in gospodar nove mrtvašnice je Mestni pogrebni zavod v Ljubljani, gradbena dela vodi gradb. podjetje Matko Čurk iz Ljubljane, kateremu so bila gradbena dela oddana za okoli 761.000 dinarjev, gradbeno nadzorstvo pa ima za tehnični oddelek mestnega poglavarstva in konstrukcijski odsek mestni arhitekt Ivo Spinčič.

Delo ostalih profesionistov je preračunano na okroglo 700.000 din, in sicer tako, da bo veljalo 10 kapelice, po okoli 50.000 din vsaka, skupno okoli 500.000 din, nasad in drugo okoli 40.000 din, tako

Rokovnjači iz mariborske okolice pred sodniki

Na vesti imajo 28 tatvin in vlomov

Maribor, 1. septembra.

Pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča se vrši danes dopolne razprava, ki živo zanima mariborske okolice. Na zatožni klopi je namreč tatinska in vlomilska družba, ki je nad leto dni vršila svoj nečeden posel posebno v Rošpohu in Kamnici, kjer je zagrešila 28 vlomov in tatvin ter je povzročila okrog 50.000 din škode raznim posestnikom. Kakor smo že svoj čas poročali, je glavni kolodvodja te družbe 30 letni italijanski državljani Ivan Skupek iz Vipave. Tudi njegovi pomagači so vsi razen enega pristojni v Italijo. Tako zakonca Franc in Marija Leban iz Studencev, zakonca Ivan in Jožeta Rusjan iz Kamnice, ki sta pravoslavne vere, le neki 18 letni fant je doma iz Sv. Barbare v Haložah.

Kakor že omenjeno, je glavni krivec Ivan Skupek, ki se je konec leta 1936 nastanil v Kamnici pri Mariboru pri zakoncih Ivanu in Jožefi Rusjan. Skupek ima za seboj že pisano preteklost, neštokrat je bil predkaznovan ter ne zna ločiti med svojim in tujim. Kmalu po doselitvi v Kamnico se je začel Skupek pečati s tatvinami. Specializiral se je na vlope v kleti v mariborski okolici, ter je kradel živila in pijačo. Ukradene stvari je prinašal zakoncem Rusjan. Tam so na domu na-

Narodni tabor v Kamniku

bo v nedeljo 4. septembra pod visokim pokroviteljstvom narodnega voditelja ministra dr. A. Korošca in škofa dr. Rožmana.

Sporod:

Ob 8 zjutraj zbiranje uniformiranih in organiziranih skupin.

Ob 9 odkritje plošče kamniškemu rojaku generalu Maistru. — Nato gre spreved mimo tribune pred občino na Glavni trg, kjer bo ob 10 sv. maša z govorom.

Sledi zborovanje, kjer poleg pozdravov raznih zastopnikov govore ban dr. M. Natlačen, pisatelj Fr. S. Finžgar in zastopnik Narodnega odbora.

Roparski napad v Dobrni

Napadalec dobil 7 let robije

Celje, dne 1. sept.

12. avgusta je »Slov. dom« priobčil o roparskem napadu na Belgrajčanko Ano Sokolovo, ki jo je neki 18-letni Tone T. iz Dobrne obstrlel s samokresom, da bi dobil od nje denar. Samokres si je izposodil od nekega prijatelja. V podrobnost se ne bomo spuščali, ker smo ljudem, med katerimi so se z vso naglico takrat širile fantastične vesti o tem roparskem napadu, itak na kratko pojasnili vso zadevo in tako preprečili nadaljno povečanje te novice, saj so možgani govorili, da je bilo napadenih več oseb in da je več ljudi mrtvih. Zaradi teh vesti se je poročevalec našega lista še bolj zanimal za ta napad in o njem tudi primerno poročal. Naslednjega dne pa je prišla brez poročevalčeve vrednosti v časopise vest, da je vse to izmišljeno in da je poročanje neresnično. Pred celjskim okrožnim sodiščem pa je bil danes ob 1 pop. obsojen Tone T. na 7 let robije. Kazen se mu je zdela previsoka, zato je predložil priziv.

da znaša skupna vsota stroškov okoli dva milijona dinarjev.

Za Ljubljano je razveseljivo dejstvo, da bodo Zale prihodnje leto že služile svojemu namenu.

Raznoterosti iz dneve kronike

Ljubljana, 2. septembra.

Veseleje je takoj prvi dan privabil v Ljubljano mnogo ljudi iz vseh krajev naše države in iz tujine. Tiste ulice, ki so bile še pred nekaj dnevi skoraj prazne, so zdaj vse živje. Tako je zlasti Celovška cesta, ob kateri je glavni vhod v veseleje, polna najrazličnejših vozil in pešcev. Velika živahnost je tudi pred glavno pošto in po vseh drugih važnejših križiščih. Dijaki, ki imajo letos svoj tradicionalni sejem na Bregu, se pa zbirajo tam in že prav živahno kupujejo s starimi knjigami in se jeze, da jih policija skoraj vsako leto premika iz enega dela mesta v drugega. Tudi se zdi, da letošnji prostor za dijaški sejem ni po-

polnoma srečno izbran, kajti kolikor toliko prometa je tudi na tem nabrežju in je vedno nevarnost, da se pripeti kakšna nesreča. Vsekakor bi bilo treba za ta sejem poiskati prostor, kjer ni nikakršnega prometa in ki ga v tako doglednem času tudi ne bo. Tako bi se dijaki navadili na ta kraj, policija bi pa imela za vedno mir in je ne bi bilo treba vsako leto znova premišljati, kam naj postavi v semanjih dneh študente. Zdi se nam, da bi bil zelo pripraven prostor za to pred novo gimnazijo za Bežigradom. Res je to nekoliko oddaljeno, vendar je prostor tako pripraven, da si lepega misliti ni mogoče. Kaj pa je mlademu človeku, če mora na dan tri kilometre več kot običajno?

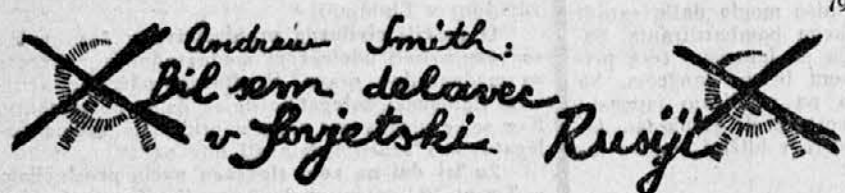
Vreme se drži v zadnjih dneh nekoliko krmežljivo, vendar pa je vsaj med dnevom vedro. Danes ponovi je sicer nekoliko deževalo, vendar je kmalu nehalo in upati smemo, da bo vsaj za časa veselejma lepno vreme, kar bo mnogo pripomoglo k večjemu obisku.

Spet je gorelo

Danes zjutraj, nekoliko po petih, je nastal požar na Cankarjevem nabrežju v hiši št. 13, ki je last Rusa Jožeta in v kateri ima modni salon Bricej Cecilia. Požar je nastal v zadnjem prostoru, kjer je bil pod mizarsko mizo zaboj za smetilo in v njem kakšen ogorek, ki se je potem razgorjel tako, da se je vnela še miza. Sosedje so ogenj pravi čas opazili in vdrli skozi okno v prostor, obenem pa so obvestili stražnika, ki je poklical poklicne gasilce. Bili so takoj na mestu in odprli vrata ter vse temeljito polili, da je bil požar kmalu zaduščen in da ni skoraj nobene škode, kajti zgorela je samo mizarska miza in nekaj zabojčkov.

Današnji trg

Današnji živilski trg je bil kljub temu, da smo šele drugega, prav slabo zaseden. Zlasti ni bilo skoraj nobene jajčarice s perutnino in tudi sadijarem se nemara ni zdelo vredno, da pridejo. Precej je bilo le branjcev z običajno zelenjavo in drugimi pridelki. Za semenščem je bilo precej žensk z gobjami, ki so pa še vedno zelo drage, a to ljudi ne moti, da bi jih ne kupovali. Dobrota je pač dobrota in zanjo marsikaj žrtvuje, kdor more. Na prostoru, kjer se navadno prodajajo ribe in drugo posno meso, tudi ni bilo bogve koliko prometa. Samo dve ženski sta imeli žabje krake, ki sta jih prodajali po 50 in večje po 75 par, vendar gospodinjice niso kazale zanje prevelikega zanimanja. Eno od teh žensk je imela tudi kosararjavo, ki jih je ponujala po velikosti od 2 do 8 din in že proti devetimi uri ni imela nobenega več. Nekaj je bilo tudi stojnic z ribami. Ščuke so prodajali po 18 din kg, jegulje po 28 din, sardele so bile od 14—16 din, palamide in škre po 16, tune pa po 28 din kg.

Zaradi ročil so spravili na noge vse strankine sile, da bi odstranili iz komunističnih vrst sleherno opozicijo te ali one barve. Tisk, radio in veliki lepki po zidovih vsake tovarne so vabili člane stranke in celo somišljenike, naj odstranijo iz svojih vrst vse nezaželjene ljudi.

Glavni nagib za to čiščenje je bila želja, da bi v delavcih utrdili vero v politiko, taktiko in red stranke, da bi jih spomnili na načela tega reda in na zgodovino stranke. Po raznih delavcih v naši tovarni so ustanavljali izobraževalne krožke.

Neki tak krožek je deloval tudi v naši hiši. Za te izobraževalne krožke je vladalo pravo navdušenje v vseh vrstah delavcev, zlasti pa med tistimi, ki so čutili, da se jim položaj maje.

Kadar nisem bil na zborih, sem se udeleževal dveh ali treh takih študijskih sestankov na dan. Bil sem skrajno radoveden, kako bodo člani stranke sprejeli to vznemirljivo preskušnjo.

Nekoga večera sem šel na sejo krožka O. T. K. (oddelek za tehnično nadzorstvo). Delavci iz tega oddelka so se zbrali vsak dan od petih do osmih zvečer. Razgovore je vodil tovarišč Kingsberg, tajnik strankine organizacije v tem oddelku. Prejšnji večer je delavcem razlagal članke iz

»Pravde« in jim bral nekaj strani iz zgodovine stranke.

Poslušalci so dobili nalogo odgovorjati na vprašanje:

»Kaj mora vedeti in poznati komunist?«

Tega sestanka, na katerem sem bil tudi jaz, se je udeležilo kakih trideset moških in žensk.

Kingsberg je prosil brigadirja Ostromova, naj odgovori. Ta je dejal: »Vsak komunist mora vedeti, kako se je treba vesti, da postane diktator in kako si pridobi oblast nad delavci, ki niso člani stranke.«

To priznanje je sprejel silovit krah. Kingsberg je od jeze pordeel. Ostromov je ustrelil velikanskega kozla... ko je povedal resnico na svoj omejeni način.

Kingsberg je jezen izpraševal: »Zakaj se nisi naučil odgovoriti, katerega bi nam moral na to vprašanje nocoj dati, namesto da nas vlečeš s takimi oslarijami?«

Ostromov pa je počasi odgovarjal: »Kaj naj bi bil pa utegnil premisliti, tovarišče Kingsberg? Dolo me drži od osmih zjutraj do štirih popoldne. Naš sestanek je od petih do osmih, potem moram iti še v vrsto pred Ohered, kjer dele kruh, kjer moram čakati do polnoči.«

Predsednik pa je surovo povedal: »Poberi se in si dobi časa!«

Ostromov je bil zanesljiv, zvest delavec, vester in pošten navzlic svojim političnim sposobnostim. V njem ni bilo nič sledu o kaki nevarnosti ali nergaštvu. Zato so ga obdržali v stranki, čeprav so njegove modre izjave vzbudile tako veselost.

Zdaj je prišla vrsta name, da me vzamejo v precep.

»Kakšne so dolžnosti naše jačejke, naše strankarske celice?« je izpraševal Kingsberg.

Jaz sem odgovarjal:

»Po mojem bi morala naša jačejka skrbeti za to, da bi vsak njen član vestno delal svoje delo in se ne bi gibal za nikakimi osebnimi koristimi in pravicami. Noben član stranke ne bi smel imeti boljše hrane in uživati boljših življenjskih pogojev kakor drugi delavci. Vse do zdaj sem imel vtis, da večina članov išče prej napredovanja zase, kakor pa da bi tekmovala pri uvajanju lenizma. Vpisujejo se v stranko samo, da dobivajo več denarja in so deležni boljše ravnjanja. Zaradi tega mislim, da bi bilo treba najprej odpraviti vse posebne pravice. Če bi se zgodilo to, bi potem ne potrebovali več nobenih čiščenj, da se rešimo ne-ljubih in nevednih prihajalcev. Potem bi imeli samo stranko poštenih idealistov.«

Moj govor je padel na zborovalce kakor bomba. Kingsberg ni bil pripravljen na odgovor, zato se je podvil, da je sejo končal.

Drugi dan je naglo sporočil Kulakov, ki je bil tajnik v A. T. E., kaj se je primerilo. Za njun razgovor sem zvedel od delavca, ki je po naključju slišal, kaj sta si pravila.

Od tu in tam

Vsem onim, ki se bodo udeležili »Slovenskega dne« v Kočevju, je odobril prometni minister polovično vozino na vseh železniških progah na področju ljubljanskega železniškega ravnateljstva. Ta vozna olajšava velja od 3. do 5. septembra.

Kmetijski minister je odobril kmetijskim oglednim ustanovam za njihovo uspešnejše delo podporo, in sicer: 50.000 din kmetijski ogledni in kontrolni postaji v Topčideru, 50.000 din kmetijski ogledni in kontrolni postaji v Sarajevu, 10.000 din takšni ustanovi v Ljubljani, in 1000 din postaji v Novem Sadu. Iz teh podpor si bodo ogledne postaje nabavile potrebna sredstva in naprave za uspešno poslovanje.

Tudi za finančne in gospodarske razmere v savski banovini se sedanja vlada zelo zanima. Dokaz za to je gotovo obisk finančnega ministra dr. Dušana Letice pri vršilec dolžnosti bana savske banovine Stanoje Mihaldžića.

Dr. Jan Bat'a, znani industrijalec iz Češko-slovaške in predsednik delniške družbe Bat'a v Borovu, je stavil prosvetnemu ministru na razpolago svojo dividendo za preteklo leto v znesku 152.760 din z željo, da jo uporabi v prosvetne namene.

Prvič se je zgodilo v zgodovini Esperanta, da je prišel v osrednjo upravo esperantskega gibanja za ves svet kot član tudi zastopnik iz Jugoslavije. To je Zagrebčan dr. Ivo Lapenna, predsednik Zveze esperantistov kraljevine Jugoslavije. Bil je izvoljen na 30. mednarodnem kongresu esperantistov, ki je bil pred nedavnim v Londonu in ki so se ga udeležili zastopniki 41. narodov.

Kongres turističnih zvez, katerega se bodo udeležili zastopniki iz 24 držav, bo letos v Jugoslaviji. Začel se bo 25. septembra in bo trajal do 5. oktobra. Prvi del kongresa bo v Belgradu, nato pa se bodo udeleženci peljali v Dubrovnik, kjer bodo nadaljevali s delom. Zaključeno pa bo ta kongres v Splitu 5. oktobra. Na njem bodo razpravljali o vprašanjih, ki so v zvezi z organizacijo dela na tujkosprometnem polju in s poudarjenjem turističnih predpisov za vse države, v katerih so ustanovljene takšne zveze.

Čudnega »revizorja« so imeli včeraj na zagrebškem vlaku. To je neki Ljubislav Čurčić iz Gornjega Milanovca, ki se je silno zanimal za vse, kar potniki nosijo v vlaku s seboj. Prav tako je bilo njegovo obnašanje, kakor da bi bil res kakšen revizor. Postal je bil sumljiv nekemu železničarju, ko je vlak že pripeljal na zagrebško postajo. Ta je opozoril orožnike na tega sumljivega človeka. Takoj so ga prijeli. Ko je sumljivec videl, da postaja stvar zanj kruto resna, je začel pripovedovati, da se orožniki silno motijo, če mislijo, da imajo opraviti s kakšnim uzmovcem, kajti on se je pripeljal v Zagreb »zdraviti«. Ker ga pa zagrebški stražniki tudi že od prej dobro poznajo, mu kar niso mogli verjeti. Bolj natančno so ga pretipali in našli pri njem večjo vsoto denarja. Čurčić sicer pravi, da mu je ta denar dala žena na pot, vendar pa mu ti sinji zagrebški policisti tega niso verjeli. Pridržali so ga raje nekaj časa v zaporu, da se razčisti, kako je prav za prav bilo z ono »revizorje« v vlaku.

Pitne vode zelo manjka na naših dalmatinskih otokih. Že večkrat so se tam mudili razni geološki strokovnjaki, ki so skušali odkriti kje kakšne studence, ki bi vsaj deloma zadostovali za preskrbo vsaj onih krajev s pitno vodo, kamor prihaja vsako leto mnogo tujcev. Te dni se je mudil na Korčuli, Hvaru in Braču belgrajski geolog prof. Luković, ki je prišel tja na prošnjo tehniškega oddelka banke uprave primorske banovine. Ta geolog je baje imel pri svojem stikanju za pitno vodo precej uspeha. Ni odkril samo na Korčuli precej močnih studencev, pač pa tudi na Hvaru in Braču. Najtežavnejše je s pitno vodo na Braču, kjer zemeljske plasti leže tako, da se nikjer ne more nabirati podtalna voda, ki bi prihajala v obliki studencev na dan. Sicer pravi prof. Luković, da tudi na tem otoku ni treba pri tem raziskovanju obupavati, kajti prepričan je, da bi v globini 300 do 400 metrov pod zemljo le utegnile biti zadosti močne žile.

Nov športni stadion bodo v nedeljo slovesno odprli v Karlovcu. Stadion bo blagoslovil župnik Veslaj ob 3 popoldne, ves dan pa bodo na novem stadionu športne prireditve, pri katerih bodo sodelovali športniki skoraj vseh panog.

O našem vinogradništvu in o vprašanju vnovčenja naših vin zadnje čase mnogo razpravljajo v Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine. Za izvoz našega vina pridejo v prvi vrsti v poštev Svica, Nemčija in Češko-slovaška. Nemški klirinski saldo nasproti Jugoslaviji je še vedno toliko pasiven, da je veliko vprašanje, če bo v bodoče mogoče misliti na kakšen večji izvoz našega vina v Nemčijo. Boljša prodaja našega vina se obeta na Češkem, češka je že zdaj odobrila, da bo vsako leto uvažala iz Jugoslavije 200 vagonov vina. Svica pa je pristala na uvoz 1200 vagonov rdečega vina.

Svojevrstno milijonsko afero imajo te dni v Belgradu. V zvezi z njo sta bila aretirana dva Rusa, ki sta obtožena, da sta poneverila, oziroma ukradla velike dragocenosti, ki so jih ruski begunci prinesli v Jugoslavijo, ko je v Rusiji izbruhnila revolucija. Tedaj so rešili velike dragocenosti neke petrograjske zastavljavnice. Z neko ladjo je general Vrangl to blago pripeljal v Kotor, od tam pa so ga prenesli v Belgrad in ga shranili v kletih finančnega ministrstva. Šele zdaj po 16. letih pa so ugotovili, da je znanjal kovečev za najraznovrstnejši dragocenosti, o katerih pravijo, da so bile vredne več milijonov. Takoj je padel sam na dva Rusa, in sicer na Genzelja in Leva Teodorovič-Kvašinskega. Do zdaj še nista ničesar priznala. Zdi se, da jih je bilo v zvezi s to tatvino še več, ne samo dva.

Svoji ženi je odgriznil nos neki Jankovič, kmet iz okolice Vraždin. Najprej je prišlo med njima do prepiranja, nato pa se do pretepa, pri katerem se je mož poslužil obrambe z zobmi ter je ženi nos enostavno odgriznil. Za to svoje dejanje se je kajpak moral zagovarjati pred sodnikom. Izpovedal je, da je pred sodnikom, da mu prav nič ni žal in »da je njegova žena to tudi zaslužila«, kajti »takšne klepetulje kot je moja žena, še nisem videl na svetu«, je razlagal sodniku.

Na pragu šolskega leta

Ljubljana, 2. septembra.

Poletje se naglo bliža kraju; letošnje je potekalo prav klavirno. Oblačno nebo, dež, veter, ki ni ahal biti mrzel, sonca komaj za zdravilo. Kopalci so tarnali, turisti so se pritoževali. Kogar je pot nanesla v kakšno gorsko kočjo, je moral žetati brez dela v njej ves dolgi dan in brskati po vpisni knjigi, kjer je lahko prebral v rubriki »Opomba« pri vseh svojih predhodnikih isto monotono opazko: »Dež, megla, vihar«. Letoviščarjem je bilo obupno dolgčas; večina jo je že pred namenjenim časom pobrala v mesto, češ, tam vsaj ne bo tako pusto, pa tudi mnogo ceneje se živi. Zdjaj so se izvečine že vsi vrnili; poletje je minilo in skoraj opazili nismo. Jesen je prihaja s svojimi glasili. In med najvidnejšimi glasili so brez dvoma šolarji, študentje. Kadar se ti prikažejo spet po odmoru v večjih jatah na naših ulicah, takrat nas vse obide občutek, da smo zajadrali v jesen.

„Popravljalci“

Prvi prihajajo tisti, ki leta niso bili z uspehom končali: ena ali dve kljukici sta jih bili in nija zagrabil in jim zagrozilo, da z vstopom v višji razred ne bo nič. Čez poletje so se morali učiti, da bi nerodnost popravili z izpitom pred pričetkom novega šolskega leta. Nekaj dni pred tem važnim dogodkom se že prikažejo v Ljubljano, da se še na kraju samem nekoliko okrepe v učenosti. Še zadnje ure izrabijo, da se za usodni dan čim temeljiteje pripravijo. Dan tako važnega izpita pride. Če se opoldne ustavijo pri kakšnem učnem zavodu, lahko vidite, kako skozi vrata prihajajo po nekrvavem boju izmučeni »popravljalci«; nekateri veselih obrazov, drugi pa čmerni, včasih je kdo — mehkejšega srca — tudi objokan. Dan za dnem prihajajo novi in sedajo vsi preplašeni v klopi ter se tresejo, preden pridejo na vrsto.

Dijaški semeni

Ko nekoliko potihne največji naval »popravljalcev«, se prične vsakoletni dijaški semeni. Praktična ustanova, ki so je veseli oboji, prodajalci in kupci, in ne nazadnje tudi njihovi starši. Dandanašnji je za denar preneseno težko; človek mora gledati za vsak dinar kako ga obrne. In tudi pri šolskih knjigah se lahko prihrani dinar. Za rabljeno knjigo — in le take krožijo po semnju — plačaš mnogo manj kot za novo. Spretni prodajalci in prekupevalci pa kljub temu tudi še zaslužijo — v dobrem tednu — prav čedne denarje. Kupijo knjigo n. pr. za 10 dinarjev, prodajo pa jo za 15 — in kupec je še vedno vesel, da jo je dobil »tako poceni, saj nova vendar stane 20 dinarjev!« Tako poceni, saj nova vendar stane 20 dinarjev! — to je živ živ v tej prekupevalski gručici, to je vpitja, smeha, govorjenja in šumenja kakor v panju! Še starejši ljudje se radi ustavljajo ter zdaleč s pločniških robov opazujejo to »judovsko šolo«. Semeni se včasih — kadar je »dobra letina« — zavleče prav do pričetka šolskega leta in še prve dni, ko je že šola ter teče pouk v rednem tiru.

Pokolj v mestni klavnici

Včeraj so pobili 65 glav živine, namenjene za izvoz, pa okužene s sllnavko

Maribor, 1. septembra.

Zivinorejci v mariborski okolici žive sedaj v neprestanem strahu pred živinsko kugo sllnavko in parkljevko, ki se je pred nekaj tedni pojavila na pragu Maribora v Bohovi. Tam so se skušali z vsemi možnimi ukrepi zavezati, pa je kljub temu okužila že na severu Maribora — v Košakih, in sicer v hlevih tamošnje industrije mesnih izdelkov. Pobili so vsa živina ter podvezli korake, da se kuga iz okuženega hleva ne razširi. Danes pa so odkrili sllnavko že v samem Mariboru — in sicer na kolodvoru. Iz Novega Sada je prispel transport 65 glav živine, namenjene za izvoz v inozemstvo. Živnozdravniška preiskava pa je ugotovila, da je od te živine okuženih s sllnavko nič manj kot 40 glav. Vsa živina, okužena in zdravo, so izložili iz vagonov naravnost na tovrni avtomobil, jo prepeljali v mestno klavnico, kjer so jo takoj vso pobili. — Da se kmetje sllnavke upra-

Banovinska kmetijsko-gospodinjstva šola v Svečini

prične 15. novembra t. l. novo šolsko leto, ki traja do 15. oktobra nasl. leta. V šolo se sprejemajo samo kmečka dekleta. Med šolskim letom ni nikakih počitnic. Učenke stanujejo v zavodu, kjer se vrši tudi pouk. Namen šole je izobraziti dekleta za dobre kmečke gospodinjice, jim vcepiti veselje do kmečkega dela in jih ohraniti kmečki hiši. Temu primerno je usmerjen tudi pouk, ki obsega: verouk, vzgojstvo, gospodinjstvo, živiloznanstvo, gospodinjstvo, zdravstvo, živinorejo, mlekarstvo, sadjarstvo, poljedelstvo, narodno gospodarstvo in zadružništvo, kmetijsko-gospodinjstvo, knjigovodstvo, veterinarstvo, čebelarstvo, vinarstvo, kletarstvo; posebno pa se dekleta vadijo kuhanja, pranja, šivanja, pletenja, preje, urejanja hišnih prostorov in raznih gospodinskih in gospodarskih del, ki so potrebna vsaki kmečki gospodinjici.

Oskrovalnina znaša 350 din na mesec. — Kmečkim dekletom, katera zaradi težkih gospodarskih razmer ne morejo plačati celotne oskrovalnine, podeljuje kr. banska uprava primerne stipendije, ki se ravna po premoženjskih razmerah.

Dekle, ki želi vstopiti v šolo, mora biti stara najmanj 16 let, popolnoma zdrava in naravno neoporečna. Lastnoročno pisani in z 10 din banovinskim kolkom kolkovani prošnji naj priloži še:

1. krstni list; 2. zadnje šolsko izpričevalo; 3. naravnostno izpričevalo; 4. zdravniško izpričevalo; 5. obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo stroške šolanja, kolkovano z banovinskim kolkom za 4 din; 6. premoženjski izkaz z uradno navedbo zemljiškega davka (potrjen od Davčne uprave) ter gospodarskega stanja staršev ali njih namestnikov; 7. domovnico. Prošnjo za sprejem je poslati najkasneje do 15. septembra t. l. naravnost vodstvu ban. kmet. gosp. šole v Svečini, pošta Žg. Sv. Kungota, kjer se na željo dobe še nadaljnja pojasnila.

Državni konservatorij v Ljubljani sprejema stare in nove gojence do 7. t. m. vsak dan dopoldne od 9—12. Novi pogoji so nabiti v veži zavoda. Gojence vabimo, da se pravočasno vpišejo in ne otežujejo začetka rednega pouka in poteka splošnih izpitov. Sprejemni izpiti se bodo vršili 12. in 13. redni pouk bo začel 16. t. m.

Brige in skrbi

Brez skrbi in brig pa tudi ne minejo ti dnevi na pragu šolskega leta. Starši si belijo glavo, odkod dobiti denar, ko mora fant vendar imeti nove čevlje in novo obleko, da bo tak kakor se šolarju spodobi. H krojaču je treba stopiti in k čevljarju. Večina pa si dandanašnji pomaga že drugače. Krojači in čevljarji so dragi, ročno delo je drago. Zdjaj imamo razna podjetja, ki prodajajo tvorniško konfekcijo, tako da dobite obleko ali par čevljev prav zares že zelo poceni. Za vsakočar pa tudi te stvari niso še poceni; sinove delavskih staršev in kmečkih je težko obleči. Delavec slabo zasluži, kmet pa zlepa ne more dandanašnji priti do gotovega denarja. Revnejši ali pa povsem sami sebi prepuščeni dijaki morajo pred pričetkom šolskega leta opraviti še druga pola: k staremu dobrotniku, ki jim je bil dajal brezplačno hrano v preteklem letu se napotijo in ga zaprosijo, da bi jim jo dajal tudi še za naprej. Drugi spet morajo »prebrati« ali pa prositi prvič; nerodna je ta pot in za občutljive, sramežljive fante prav mučna. Toda ko mine, in ko prosilci vidijo, da so na svetu še dobri ljudje, ki jih niso sprejeli kakor nadležne berače, ampak so se jim prijazno nasmehnili ter jih z ljubčevno besedo speljali v govor in jim pomagali iz zadrege, se kmalu spet znajdejo. Drugi spet morajo pogledati po časopisih med malimi oglasi. Morda je kje prosto mesto inštruktorja, ki bi stalnoval brezplačno kar pri družini; kaj takega nekim pride presneto prav. Vse je treba obiti; včasih se še prav posebno spleča pot na gimnazijo. Tam profesorji niso v zadregi za »inštruktorske naslove«. Premožnejši pa gredo okrog po mestu, ogledujejo stanovanja ter se pogajajo za ceno. Navadno ostajajo tam, kjer je vsaj za silo čedno in — najceneje. Tako naglo, še prenašlo minejo dnevi pred pričetkom.

Novo leto — novo delo

Razglašeno je vpisovanje; že se zgrinjajo z vseh strani črne trume. Šolske sobe spet ožive. Končno pride še dan, ki velja za službeni začetek novega šolskega leta: dan prve šolske maše. Po maši odhajajo učenci v svoje razrede, kjer jih spet sprejme v varno okrilje razrednik, ki jim najprej napravi za uvod v novo delo kratek nagovor, v katerem se bežno dotakne lepih dni, ki so jih preživeli v počitnicah — ki pa so zdaj minili in napravili prostor resnim. Zdjaj bo spet treba sesti h knjigi in se pridno učiti, da bo tudi prihodnje šolsko leto poteklo tako uspešno kot je poteklo preteklo. Dandanašnji so časi težki, zato se mora že mlad človek z vsa vnmemo posvetiti učenju, če hoče v življenju kakršno je danes, priti kam naprej, priti do svojega poklica in — kruha. Težko je zdaj za vsakdanji kruh in kdor se v mladosti ne potruži zanj, strada ne samo v starosti, ampak vse življenje. Po teh lepih naukih (povsod so enaki) se učenci razidejo, drugi dan pa se navadno že prične redni pouk.

Iz športne krošnje

Danes se prične v Milanu evropsko veslaško prvenstvo, ki se ga udeležujejo skoraj vse evropske države. Tekme bodo trajale tri dni in bodo na 2500 m dolgi ter 300 m široki progi, ki sicer služi kot hidroavionska baza. Število prijavljenih tekmovalcev ni tako veliko, kakor je to sicer običaj za taka prvenstva. Izgledov na zmago ima tudi letos največ olimpijski zmagovalac in tudi lanskolletni prvak Nemčija. Tudi naše zastopstvo je že v Milanu in se pridno pripravlja za odločilno srečanje. Jugoslovanski veslači bodo nastopili v tekmi četvercev s krmarjem (HVK Split), dvojka s krmarjem (HVK Split) in double-scull (Sardit). Največ izgledov za dober placement ima splitski četverec s krmarjem. Tekme za jadranski pokal. V sredo zvečer je v okviru tekem za jadranski plovski pokal nastopila ljubljanska Ilirija proti splitskemu Jadranu v Splitu. Ilirija je odšla v Split močno handicaprana brez Vilfana in Mihaleka. Kljub temu pa je zmagala z eno točko razlike. Tehnični rezultati prvih dveh obili: 400 m prosto 1. Puhar (J) 5:17, 2. Skarpa (I) 5:34, 100 m hrbtno ženske: 1. Beara (J) 1:27,3, 2. Fine (I) 1:33,8, 200 m prsno: 1. Cerer (I) 2:49, 2. Matošič (J) 3:01,2, 100 m prosto ženske: 1. Beara (J) 1:14,9, 2. Fine (I) 1:22, 100 m prosto moški: 1. Petrone (J) 1:08,9, 2. Zihler (I) 1:05,4, 100 m prsno ženske: 1. Martin (I) 1:40,8, 2. Bider (I) 1:42,3, 100 m hrbtno: 1. Bakašun (J) 1:18,4, 2. Schell (I) 1:18,5, štafeta 4 krat 50 m 1. Ilirija 2:20,4, 2. Jadran 2:20,7, štafeta 4 krat 200 m moški: 1. Jadran 10:18,4, 2. Ilirija 10:20. Waterpolo tekma se je končala z rezultatom 7:0 za Jadran.

Končno stanje točk po dosedanjih tekмах je: 1. Triesteina 469 točk (8 nastopov), 2. Viktorija, Sušak 414 (7), 3. Fiumana, Reka 374 (7), 4. Ilirija 364 (7), 5. Jadran 335 (7).

Državno kolesarsko prvenstvo bo v nedeljo na progi Ljubljana—Zagreb (146 km). Po dogodkih, ki so bili pri krožni dirki po Sloveniji in Hrvatski prvotno slovenski dirkači niso hoteli nastopiti. Prvenstvo je bilo zato preloženo in bo šele v nedeljo. Spor se je izravnal in tako bodo od slovenskih dirkačev vozili Abulnar, Krušič, Pernetelj, Premk, Gregorič, Podmiljšak, Gartner, Stirn, Zerjal in Bartol. Start bo ob 5 jutraj v Ljubljani na Dolenjski cesti, cilj pa v Zagrebu okoli 9.30.

Končno stanje točk po dosedanjih tekмах je: 1. Triesteina 469 točk (8 nastopov), 2. Viktorija, Sušak 414 (7), 3. Fiumana, Reka 374 (7), 4. Ilirija 364 (7), 5. Jadran 335 (7).

Državno kolesarsko prvenstvo bo v nedeljo na progi Ljubljana—Zagreb (146 km). Po dogodkih, ki so bili pri krožni dirki po Sloveniji in Hrvatski prvotno slovenski dirkači niso hoteli nastopiti. Prvenstvo je bilo zato preloženo in bo šele v nedeljo. Spor se je izravnal in tako bodo od slovenskih dirkačev vozili Abulnar, Krušič, Pernetelj, Premk, Gregorič, Podmiljšak, Gartner, Stirn, Zerjal in Bartol. Start bo ob 5 jutraj v Ljubljani na Dolenjski cesti, cilj pa v Zagrebu okoli 9.30.

Končno stanje točk po dosedanjih tekмах je: 1. Triesteina 469 točk (8 nastopov), 2. Viktorija, Sušak 414 (7), 3. Fiumana, Reka 374 (7), 4. Ilirija 364 (7), 5. Jadran 335 (7).

Državno kolesarsko prvenstvo bo v nedeljo na progi Ljubljana—Zagreb (146 km). Po dogodkih, ki so bili pri krožni dirki po Sloveniji in Hrvatski prvotno slovenski dirkači niso hoteli nastopiti. Prvenstvo je bilo zato preloženo in bo šele v nedeljo. Spor se je izravnal in tako bodo od slovenskih dirkačev vozili Abulnar, Krušič, Pernetelj, Premk, Gregorič, Podmiljšak, Gartner, Stirn, Zerjal in Bartol. Start bo ob 5 jutraj v Ljubljani na Dolenjski cesti, cilj pa v Zagrebu okoli 9.30.

Končno stanje točk po dosedanjih tekмах je: 1. Triesteina 469 točk (8 nastopov), 2. Viktorija, Sušak 414 (7), 3. Fiumana, Reka 374 (7), 4. Ilirija 364 (7), 5. Jadran 335 (7).

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer sklo stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblakost v %	Veter (smer, jakost)	Pada vine	
		naš. večja	naš. manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	763,4	23,3	14,0	92	10	NE, 1	0,4	dež
Maribor	763,4	20,4	7,0	90	0	0	—	—
Zagreb	756,5	22,0	15,0	90	0	0	—	—
Belgrad	757,2	29,0	14,0	80	7	0	—	—
Sarajevo	758,6	25,0	12,0	90	0	0	1,0	dež
Vis	758,5	20,0	17,0	90	6	SE, 2	—	—
Split	757,7	23,0	17,0	80	7	S, 4	4,0	dež
Kumbar	757,4	25,0	17,0	80	5	NE, 2	6,0	dež
Rab	757,6	24,0	16,0	80	5	NNE, 2	3,0	dež
Dubrovnik	756,9	18,0	18,0	80	5	SE, 4	8,0	dež

Vremenska napoved: Zmanjšanje oblakosti, spremenljivo vreme.

Splošno pripombe o poteku vremena v Ljubljani od večera do danes: Večraj je bila jutraj do 6.15 gosta megla, nato pa redka do 7.40. Do 10 je bilo oblako, do 12.45 pa večnoma oblako. Popoldne se je oblakost zmanjšala. Ob 17 se je pričela zopet večati, ob 17.45 je bilo popolnoma oblako. Tako je ostalo ves večer in ponoči. Od 22.35 do 23.25 je rahlo deževalo.

Koledar

Danes, 2. septembra: Štefan.
Sobota, 3. septembra: Serafija.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Slovenska scena mladih vas vabi k akademiji, ki bo v proslavo kraljevega rojstnega dne v dvorani bežigradske narodne šole v nedeljo, dne 4. septembra. Začetek točno ob 20.30.

V jeseni bo na velesejmu spet veliko nagradno tekmovalstvo. — Ze spomladansko brezplačno nagradno žrebanje na velesejmu je zbudilo obilo zanimanja. Zato se je velesejska uprava odločila, da pripravi tudi obiskovalcem jesenskega velesejma od 1. do 12. septembra nagradno žrebanje z bogatimi darili. Vsak obiskovalec velesejma, izvzemši oni s permanentno ljubljansko legitimacijo, je brezplačno deležen žrebanja. Odruga naj samo kupon od vstopnice, napiše nanj svoje ime in ga vrže v pripravljeno zapечатeno žaro. Ob navzočnosti notarja gosp. dr. Krevlja bo 12. septembra popoldne na sejmšči javno žrebanje. Darila so bogata in tudi številna: motorno kolo (Vok, Ljubljana), 5 cenovni radio aparat Super Angelen (Tehnik Banjai, Ljubljana), pogrezljiv živalni stroj (Vok), 30 prvovrstnih damskih in moških koles (Tribuna, Rebol in drug, Splošna trgovska družba, H. Stutner, Vok). Vsekakor prijetno presenečenje obiskovalcem jesenskega velesejma, ki bo bogato založen z zanimivim razstavnim gradivom.

Trgovinski minister na velesejmu. Letošnji Ljubljanski jesenski velesejem je bil že prvi dan deležen primernega zanimanja ne le občinstva, temveč zastopnikov oblasti in javnega življenja, ki so se udeležili v posebno lepem številu otvoritve. Popoldne je obiskal velesejem v spremstvu bana dr. M. Natlačenca novi trgovinski minister inž. Kabin. Na velesejmu ga je sprejel direktor velesejma dr. Milan Dular in mu razkazal vse razstave. Minister se je zelo zanimal zlasti za obrtni in trgovinski del velesejma, občudoval pa je tudi krasno fotografsko razstavo. Na velesejmu se je zamudil nad dobro uro. Gospod minister je čestital gospodu direktorju, da je letošnja jesenska prireditel tako skrbno organizirana.

Prosvetno društvo Ljubljana-Dravje uprizaro v nedeljo, dne 4. septembra ob 7 zvečer na prostem za cerkvijo verski misterij »Naša apostola«. Vabimo vse prijatelje naše prosvete, da si ogledajo to veličastno igr, kjer nastopi nad 70 oseb. — V primeru slabega vremena se preloži na dne 8. septembra.

Za mestne reveže je namesto venca na krsto Ivanke Knific daroval g. Pavle Knaflič iz Smartna pri Litiji 500 din. Velikodušnemu darovalcu se mestno poglavarstvo najlepše zahvaljuje.

Slogina glasbena šola sprejema gojence za solo-petje, vse instrumente, razen harmonike in orgel, teoretične predmete, mladinsko petje, orkestralne in komorne vaje. Vpisovanje se vrši vsak delavnik od 9 do 12 in od 15 do 18 v šolski pisarni v Pražakovi ulici 19.

Pevke in pevce vseh ljubljanskih zborov vabimo drevi ob 20 na nujno vajo v Hubadovo dvorano Glasbene Matice. Hubadova župa.

Šola Glasbene Matice sprejema gojence danes, v petek, in jutri, v soboto, oba dneva od 9—12 in od 15—17. V ponedeljek popoldne bo dodelitev učencev k posameznim učiteljem, nakar se takoj odloči za vsakega posameznika točen urnik. V sredo 7. sept. začne redni pouk. Ravnateljstvo opozarja starše, da ima šola Glasbene Matice v svojih razredih popolnoma isti učni našt kakor nižja šola državnega konservatorija in je tako šola Glasbene Matice najboljša pripravnica za prestop na državni konservatorij. Na vsak način ima pouk na rednih glasbenih šolah absolutno prednost pred privatnim poukom, saj dolgoletne skušnje pri sprejemnih izpitih jasno dokazujejo, da so gojenci, ki prihajajo iz redne glasbene šole, kar je Glasbena Matica, mnogo bolj pripravljeni, kakor pa z redkimi izjemami gojenci, ki so bili po več let v privatnem pouku. Starše vabimo, da vpišejo mladinu v šolo Glasbene Matice.

Iz Legije koroških borev. V nedeljo 4. septembra odkrije mestna občina v Kamniku spominsko ploščo pokojnemu generalu Rudolfinu Maistru na njegovi rojstni hiši. Glavni odbor LKB se udeležijo odkritja spominske plošče po delegaciji, ki bo položila na spomenik venec ter se poklonila spominu idejnemu ustanovitelju svoje organizacije. Vabimo vse koroške bore, da se udeležijo te proslave. Odhod iz Ljubljane z vlakom ob 8.05.

Ljubljansko gledališče

Opera. Začetek ob 20.

Sobota, 3. sept.: »Giecondas. Gostovanje gospe Zinke Kunc-Milanove. Izven.
Nedelja, 4. sept.: »Gejsa. Premiera. Izven.
Ponedeljek, 5. sept. ob pol 21.: »Ero z onega sveta. Slavnostna predstava v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. Izven.

Torek, 6. sept.: Zaprt.
Sreda, 7. sept.: »Boris Godunov. Izven. Znižane cene.
Četrtek, 8. sept.: »Gejsa. Izven.

Zahtevajte povsod naš list!

Kako so postali filmski zvezdniki

„Glavna stvar je, da človek vzame vse za lahko“

Filmski zvezdniki so po večini ljudje, ki dobro vedo, koliko truda je treba, da se pri kakšni stvari doseže uspeh. Uspeh ni dan niti po rojstvu niti po denarju ali po vzgoji, ampak si ga je treba trdo prislužiti. Pred kratkim so v Hollywoodu stali nekaterim znanim filmskim igralcem in igralcem vprašanje, kaj je predvsem potrebno za uspeh pri filmu.

Myrna Loy, ki je danes ena najbolj priljubljenih igralk v Ameriki, je izjavila, da je skrivnost vsakega uspeha v dolgoletnem, trdem boju, ki se pri filmu začne prav od začetka z najmanjšimi vlogami. Svojo filmsko pot je začela kot mala, nepoznana plesalka. Dolga leta je morala igrati v pustolovskih in senzacijskih filmih najmanjše vloge, za katere sploh ni čutila sposobnosti. Če bi se tedaj pritoževala nad svojimi neveličnimi vlogami, ki sem jih morala igrati, bi že davno izginila od filma. Toda čakala sem na veliko priliko, na dan in na trenutek, v katerem bodo izpolnjene moje želje. Lahko si mislim, da marsikdo po dolgoletnem čakanju izgubi ob pravi priliki glavo in od samega veselja zamudi pravi trenutek.

Myrna Loy je naredila drugače. »Sproščeno«, je dejala, »je temelj za uspeh ne samo pri filmski, pač pa tudi v vseh drugih panogah umetnosti. Glavna stvar je, da vzame človek vse za lahko. Igralci golfa zgreše svoj cilj, če se preveč trudijo. Ravno njihova vnetost je kriva, da zgrešijo. Prevelika boječnost pa ubija in jemlje potrebno moč, ki jo tako zelo rabimo pri filmu. Nikdar se ne smemo povsem izčrpati, ampak moramo imeti za vsak slučaj še rezervno energijo.

Srečo je treba imeti

William Powell, stalni partner Myrne Loy zastopa isto stališče. »Vsak človek ima enkrat srečo«, pravi, »v to mora trdno verovati in tudi zgrabit, kadar pride pravi trenutek. Življenje Williama Powella je največji dokaz za to njegovo trditev. Williama je njegova rodbina namenila za pravni študij, on pa je vzljudil neko dekle, v kateri je videl vso svojo srečo. Ker se kot študent ni mogel poročiti, je vrgel knjige v kot in šel k filmu. Svojega sklepa ni nikoli obžaloval.

Cisto posebno stališče pa zavzema Gary Cooper. Po njegovem mnenju je največja nesreča za resničen uspeh zadovoljstvo. On sam je najboljši primer za to svojo izjavo. V svojih mladih letih je bil v domačem mestu dober risar nekega provincialnega časopisa. Nič mu ni manjkalo. Toda prav to ni ugajalo njegovi bojeviti naravi. Pustil je svojo službo in šel iskat srečo v Los Angeles. Najprej zopet kot risar, vendar tu ni uspeh. Ker mu ni preostajalo

drugega, je postal filmski statist. Ravno toliko je zaslužil, da se je skromno preživljal. Toda o svojem starem življenju ni hotel nič več slišati. Sčasoma je začel dobivati manjše vloge. V Hollywoodu pa so postali nanj pozorni, končno je bil angažiran. Danes je filmski zvezdnik in ima važne vloge, v katerih se ne more poleniti. Takšne službe ne bi nikoli dosegel, če bi ostal risar.

Živali slutijo naravne katastrofe

Ze ponovno smo opazovali, da imajo živali na elementarne dogodke v naravi, tako na primer za potrese, orkane in druge nenadne nastopajoče katastrofe, neko prav posebno predčutje in da jih zdrav instinkt čisto reši nevarnosti, nasproti katerim je človek popolnoma brez glave.

Tudi potresni sunki, ki so se pred kratkim pojavljali po zapadni Evropi in ki so jih zlasti čutili v Belgiji, so nudili priliko za zelo zanimiva opazovanja. Tako poroča direktor nekega zoološkega vrta v Belgiji, da so mnoge živali dolgo pred potresom kazale očitne znake vznemirjenja. Levi niso več rjaveli na način, ki je pri njih v navadi. V njihovem rjovenju je bil neki prizvok strahu in toženja. Tudi sicer tako ostro in rezko vpitje pavov je zvenelo tokrat docela drugače. Vsi nosorogi, bizoni, antilope, gazele in srne pa so naravnost divje letali okrog in se vsi v strahu rinili proti prečkam, kot bi si hoteli poiskati zavetje. Pazniki so tekali okrog in skušali pomiriti živali. Tedaj pa so se nenadoma stresla tla in medtem, ko so pazniki prebledeli in planili kvišku, so bile živali v trenutku spet popolnoma mirne. Zanimivo pa je, da imajo ta predobčutje za naravne katastrofe, kot se zdi, samo živali iz družine mačk in goveda, kajti pri medvedih in opicah ni bilo na primer opaziti najmanjše neravnosti.

Holandski listi se ob tej priliki spominjajo, kako so se ponašale živali pred katastrofo v Borculu. V poletju 1925 je to malo holandsko podezelsko mesto spreminil silovit orkan v nekaj minutah v popolno puščavo. Tudi tedaj se je tik pred izbruhom orkana na veliko začudenje kmetov vsa živala, tako konji kot krave, nenadoma legla na pašniki kar sešla na tla, krave celo tako, da so imele hrbet obrnjen proti oni strani, odkoder je prihajal orkan: glave pa so položile na drugo stran globoko v travo, kot bi se hotele zaščititi pred bližnjo nevarnostjo. Neki domačin iz Borcula je pri-

Avtomatiska priprava, ki prodaja srečke za 11. državno francosko loterijo. Takšne priprave so postavili po pariskih ulicah.

povedoval o svoji mački tole: »Bog vedi, kako so živali to zaslutile! Na vsak način je morala biti njihova slutnja mnogo večja kot naša pamet. Moja mačka je ravno nekaj dni pred nesrečo dobila mladice. Z njimi je ležala v kuhinji. Nenadoma pa sem videl, kako je planila pokoncu in enega mladice za drugim prenesla daleč stran od hiše na travnik. Vznemirjen sem šel za njo. V naslednjem trenutku je zadivjal orkan. Moja hiša je bila v nekaj sekundah v razvalinah. Ruševce se tramovje bi me bilo prav gotovo ubilo. Tako pa mi je pametna mačka rešila življenje.«

Ali so jegulje muzikalične?

Ko so v zoološkem inštitutu Münchenske univerze preiskovali, ali so jegulje dovzetne za razne glasove ali ne, se je pokazalo, da prav dobro razlikujejo višinske razlike posameznih oktav in zanesljivo nanje reagirajo.

Ze nekaj časa je znano, da ribe niso gluhe, čeprav so neme, in da morejo zaznavati razne glasove. Misli pa so doslej, da jim služi za sprejemanje zvokov neki organ, ki je med vdusnim mehurjem in organom za ravnotežje; ta organ se imenuje po svojem najditelju »Weberjev aparat«. Treba pa je bilo ugotoviti, če je ta domneva pravilna. Ker pa Weberjevega organa ni mogoče odstraniti, ne da bi pri tem usmrtili tudi ribe same, je bilo treba delati poizkuse na takih ribah, ki tega organa že po naravi nimajo. To so poleg nekaterih drugih vrst predvsem jegulje. Zaradi tega so torej preiskovali mlade jegulje, dolge od 10 do 25 centimetrov, o njihovi sluhljivosti. Živalce so imeli v posameznih steklenih akvarijih. Predno so jim dajali hrano — kosčke glist ali konjskega mesa — so s piščalko zapiskali glas v c. Pri glasu c, ki je za eno oktav nižji, pa so jih nalahno udarili s stekleno palčko. Ko so to nekaj časa delali vsak dan, se je pokazalo sledeče: čim so zapiskali glas c, so jegulje nenadoma prenehale plavati, če so pa počivale, so se zdrzile in nato priplavale proti površju vode, kjer so iskale hrano. Čim pa se je oglašil za oktav nižji c, so se prav tako zdrzile, nato pa kar najbolj hitro zaplavale na dno akvarija. Nadaljnja preiskovanja so pokazala, da so najvišji toni, ki jih morejo jegulje slišati, med e in c. Spodnja meja za občutljivost glasov pa se pri ribah ne da določiti, ker je prehod od pravega elišanja do zaznavanja mehanskih treslajev zaradi občutljivosti kože za opazovalca neopazen. Kljub temu pa, da nam je čutno življenje živali skrito, ne smemo izključevati možnosti, da ostro ločijo med treslaji, ki jih slišijo, in med onimi, ki jih zaznajo s pomočjo občutljivosti kože.

Poravnajte naročnino!

Nov požiralnik

Olomuški kirurgi so nekemu moškemu, ki je po neprevidnosti pil neko jedko tekočino, postavili namesto popolnoma uničenega požiralnika, novega.

Zelo često se dogaja, da ljudje pijo zaradi neke nerazumljive nepazljivosti strupene tekočine. Poglavito krivdo pri tem ima usodna navada, da hranijo ljudje žvepleno in solno kislino ali kakšne druge strupene tekočine v vinskih ali pivovskih steklenicah. Kljub vsem opominom in vsem navodilom za previdnost je ta nevarna lahkomi-selnost zelo razširjena in je vedno znova kriva raznih nesreč. Operacija, o kateri smo zgoraj poročali, je veledelo kirurške spretnosti. Seveda pa kovinska cev, pa naj bo taka ali taka nikakor ne more za dalj časa nadomestiti človeškega požiralnika. Tudi ni mogoče vstaviti človeku požiralnika kakšne živali, ker je drugačne velikosti. Zaradi tega je bilo treba pri omenjenem pacientu pač zbrati neki požiralniku podoben organ na njegovem lastnem telesu in ga vstaviti na mesto prejšnjega požiralnika. Odločili so se za del tankega črevesa, ki so ga pacientu vstavili v grlo. Pri tem pa je bilo potrebno nič manj kot sedem operacij. Dela črevesa ni mogoče namreč kar tako izrezati in ga nekam vstaviti, ostalih dveh koncev pa kar sešiti: to se ne bi zaraslo. Treba je bilo pustiti, da se je zarasel najprej en konec, drugega pa so morali pustiti kar tam, kjer je bil. Šele ko se je pozdravil en konec, so lahko odrezali še drugi del in tako vso cev prenesli na drugo mesto. Na ta način se je prizadevnosti kirur-gov resnično posrečilo, da so rešili tega 22 letnega fanta: zdaj ima nov požiralnik, ki mu baje popolnoma nadomestja prejšnjega.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 2. septembra: 12 Naše pevke, naši pevci (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Opoj-danski koncert Rad. orkestra — 14 Napovedi — 19 Na-povedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Zanimivosti SPD — 20 Prenos iz Zagreba. Lisinski: Porin, opera — 22 Napovedi, poročila.

Drugi programi

Petek, 2. sept.: Beograd: 20 Vok. konc. — 21 Byronov »Kajus«, 21.15 Ples gl. — Zagreb: 20 Sopran, 20.30 Pra-gvir in gosli, 21 Pester več., 22.20 Mandoline — Praga: 19.25 Voj. godba, 20 Nar. pesni, 20.25 Turgenjeva ko-medija »En mesec na vasi« — Pariz: 19.30 Zab. konc. — 22 Simf. konc. — Sofija: 19.30 Puccinjeva opera »To-sca« — Budimpešta: 20.35 Ork. konc. — 21.50 Trio, 22.10 Cig. ork. — Trst-Milan: 21 Simf. konc. — Rim-Bar: 21 Opereta — Dunaj: 19 Igra »Letalci na zapadu, 20.10 Slavnostni izselj. konc. — 22.30 Ples. in zab. gl. — 24 Nočni konc. — Berlin: 20.15 Simf. konc. — Lipsko: 20.10 Le-talski konc. — Frankfurt: 20.15 Ork. in petje — Stras-bourg: 21.15 Porogolesejeva komična opera »Dekla-gospa«.

Ujetniki iz vrst španske rdeče vojske.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Florence je pogledala tja čez. Njena mala brada je za trenutek motela izpod daljnogleda čisto resno in oglatlo. Potem je zardela:

»Da, zares!«
Mati si je mislila:

»Prav za prav bi bila lahko rekla kaj več.«
Potem je postrani pogledala Parisha in dejala:

»Moramo ga spet povabiti na čaj. Kaj meniš Florence?«
»Seveda, mati. Ali bo to pot spal v sobi za goste?«

Florence je to vprašala vsa zasmijena.
Zastor se je spet dvignil in začela se je nemška igra.

Med to komedijo je Antonio sedel kakor v omotičnem spanju. Docela je pozabil, da ima gospodična de Rhanova ročico, da pozabil je celo, da je sploh na svetu.

Pri Vincencu pa je njegova veljava seveda zelo narasla.

»Takle mlad eigan,« si je mislil Vincenc, »in niti besedice mi ni omenil!«

Všepnil je prijatelja v roko, ta pa se ga je hladno otresel. Pustil ga je in se s signorino Trozzi jevo napeto nagnil čez ograjo ter čakal na istočnico, ki naj bi privedla na oder strica Otona.

Ze je prikorakal na oder grof Klingsberg. Nekaj trenutkov je bilo vse mirno, potem se je nekdo zahihital in razširilo se je šepetanje:

»Frak, consolina di amburgo!«

Zdaj je tudi stric Oto zapazil, kaj je. Zapihal je in zagrozil s palico. To so razumeli tudi tisti, ki niso znali nemško. Grmeče odo-bravanje je pretreslo gledališče, zastor je padel čez nov uspeh in množica se je med velikim smehom in čenčanjem rinila na prosto.

Ko je Antonio pogledal navzdol v množico, ki se je rinila iz dvorane, je zagledal visok ženski klobuk s rhenim črnim trakom. Iz globine klobuka ga je gledala Fides, kakor iz senčnega predora.

Ta ženska je vedno gledala človeka tako iz teme!

Udnevey so mu zastavili pot.

»Antonio, mama bi rada, da bi prišli k nam na čaj!«

Da, Florence ga je imenovala z imenom! Zbral se je in odgo-ovoril v skoraj prepravljeni angleščini. Povabilo so razširili tudi na Vincenca.

»In to je mister Davih Parish,« je predstavljala Florence. An-tonio je dejal naglo:

»How do You do, mister David Parish.«

Vsi razen Parisha so se zasmejali. Potem je Antonio pristavil:

»Seveda, oba bova rada prišla.«

»Z največjim veseljem,« je pristavil Vincenc, s čimer je povedal samo dobesedno resnico ter z zadovoljstvom pogledal Antonia. Zdelo se je, da ta fant pozna kar vsakogar.

Stopili so na prosto in spremila sta dekleti vladno do voz. Donna Ana je bila med tem že čisto prepričana, da sta mlada moška dru-žabno docela primerna. Žena angleškega konzula — tu je umolnil sleherni dvom!

Antonio je naglo prijel Vincenca za roko in vzkliznil:

»Ali misliš, da bi lahko govoril z njo, zdaj — zdaj takoj?«

Vincenc se je zasmejati. Torej je bilo le še nekaj stvari, za ka-tere njegov angleški prijatelj ni vedel, kako in kaj. Odgovoril mu je:

»Prava reč, kar pojdi z mano.«

Odpeljal je Antonia k motni svetilki nad vhomom na oder. V mesečini sta videla ribe in napise, ki so bili načrtani na opečno steno starega gledališča in so bili videti kakor vrezani.

Dala sta možu pri vratih majhno napitnino in šla noter.

Oder je za zaveso učinkoval pusto in mrko. Tu in tam je med kulisami visela svetilka in osvetljevala naslonjene odrske potreb-ščine. Spotaknila sta se nad kupom golid, ki so spadale k prizoru z mekaričami ter sprožila strahoten hrušč.

Nazadnje se je pokazal nekdo za kuliso in vzkliznil:

»Tod sem, tod sem, gospoda!«

Odpeljal ju je skozi ozke kamenite stopnice v steni do oblačilnic, ki so bile podobne celicam. Odprla so se vrata in z njih je udaril valj svetlobe, v katerem sta videla moža, ki je do pasu gol stal v sobi in si z grobo drgalko brisal ličilo z obraza. Bil je Debrülle sam in je dejal s svojim močnim glasom:

»Kar noter! Mislim sem si, da boste sami prišli ponj.«

Dal je Vincencu uniformo s srebrno naramnico.

»Zares sem vam dolžan tisočkrat hvalo dragi moj, to je bil do-godek večera. In to je najbrž vaš prijatelj? Mladi mož iz lože?«

Zamrmral je nekaj obveznega, a se je odslej obračal izključno samo na Vincenca.

Antonio se ni mogel obvladovati in je dejal čez nekaj časa:

»Ali mi, prosim, lahko poveste, kje bi lahko dobil Angelo?«

Debrülle je odgovoril:

Debrülle je odgovoril:

»Angelo? Ah, da malo pastirico? Ne, ta je zdaj že najbrž šla domov. Mi smo zelo odlična skupina in morate vedeti, da je pri nas zelo strogo.«